

Buletin de analiză politică ediție specială

Anul II, nr. 10 (17), 23 mai 2003

Buletin editat de Institutul Social Democrat “Ovidiu Șincai”
Reproducerea integrală sau parțială a textelor este permisă numai cu acordul ISD

SUMAR

Analiza politică internațională

**Tematica moșinilor prezentate
la Congresul Partidului Socialist Francez.....3**

**Partidul Socialist Francez
– încercarea de recâștigare a puterii8**

Analiza politică internațională

Tematica moțiunilor prezentate la Congresul Partidului Socialist Francez

(Dijon 16-18 mai 2003)

Opțiuni doctrinare

În cadrul Congresului PSF s-au prezentat 5 moțiuni, reprezentând diversele curente politice din interiorul partidului. Acestea sunt:

- A. „Pentru un Partid Socialist puternic”
- B. „Utopia”
- C. „Pentru un nou Partid Socialist”
- D. „Moțiunea militantă. Relansarea stângii”.
- E. „O altă cale pentru o lume nouă”

Numărul mare al moțiunilor se explică prin efortul socialiștilor francezi de a relansa partidul în societatea franceză și în cadrul mișcării socialiste internaționale. Moțiunea care a avut cea mai largă susținere și care a ieșit câștigătoare a fost cea prezentată de Francois Hollande, președintele partidului.

De remarcat că, în timpul congresului s-a încercat o sinteză a moțiunilor, acțiune care nu s-a finalizat.

Mesajul acestor moțiuni este unul comun: social-democrația franceză se redefinește sub presiunea sfidărilor interne și internaționale ale începutului de secol.

Principiile doctrinare care structurează moțiunile sunt: solidaritatea, justiția socială și

șansele egale de acces, mai multă umanitate și progres social.

Teme și mesaje comune celor 5 moțiuni

Viitorul Europei

Starea actuală:

În pofida faptului că social-democrația a dominat politic Europa anilor '90 (13 din 15 țări occidentale au avut guverne social-democrate), ea nu a reușit să își impună identitatea asupra Europei. Construcția noii Europe are la bază mecanisme neolibérale, social-democrației **neputând să impună** reglementări comune care să asigure politici de solidaritate și politici sociale la nivel continental;

Stânga modernă europeană nu a reușit să reglementeze economia de piață, ci a gestionat funcționarea ei în regim neoliberal;

Criza irakiană a relevat dezbinarea politică a țărilor europene.

Soluții:

Europa federală și democratică, în care deciziile se iau pe baza majorității;

Europa popoarelor, în care există o deli-

mitare clară între responsabilitățile europene și cele naționale; clarificarea chestiunii transferului de suveranitate;

Constituție europeană, care să exprime principiile democrației, solidarității, justiției sociale și laicității;

Guvern european responsabil în fața Parlamentului european;

Europa socială:

Dezvoltarea durabilă a economiei; o economie care să îmbine dinamica și regulile pieței cu activități și servicii publice;

Europa frontierelor bine delimitate, Europa partener al regiunilor limitrofe (extinderea influenței europene, prin tratate de colaborare cu țările învecinate, construirea regiunii de colaborare Europa-zona mediteraneană);

Relansarea Partidului Socialiștilor Europeni, ca organizație politică activă, promotoare a idealului solidarității și progresului social.

Un nou sistem internațional

Starea actuală:

Desfășurarea crizei irakiene a demonstrat existența unei lumi unipolare, dominată de SUA;

Globalizarea accelerată se realizează în regim neoliberal;

Decalajele dintre țări s-au accentuat;

Inegalitățile sociale s-au adâncit.

Soluții:

O mondializare în slujba popoarelor;

Multipolarismul centrilor de putere mondială;

Europa unită, partener și nu vasal al SUA;

Relansarea ONU ca instituție de garantare a securității internaționale;

Respingerea filosofiei războiului preventiv, ca instrument al democratizării lumii;

Instituții juridice internaționale care să ga-

ranteze drepturile cetățenilor și să îngrădească regimurile dictatoriale;

Sprrijinirea dreptului pe forță.

Elemente specifice fiecărei moțiuni

A. Moțiunea „Pentru un partid socialist puternic”.

Inițiatori: François Hollande, prim-secretar PSF, Dominique Strauss-Kahn, Laurent Fabius, Jack Lang, Bertrand Delanoë

Grupul: dominant

Voturi obținute: 60.405 (61,37 %)

Orientarea: stânga-centru

Viitorul Europei

Soluții:

Delimitarea competențelor UE și cele ale statelor naționale;

Charta drepturilor fundamentale trebuie integrată în Constituție;

Laicitatea instituțiilor europene;

O politică a ocupării depline a forței de muncă;

Tratatul social, componentă a noii Europe;

Pactul euro-mediteranean, parteneriate preferențiale cu țările vecine UE;

Un sistem de apărare european, o carte albă a obiectivelor comune în domeniul politicilor de apărare.

II. Un nou sistem internațional

Soluții:

Promovarea unei ierarhii a normelor, care să stea la baza acțiunilor internaționale (ex. drepturile fundamentale ale salariaților, convențiile pentru protecția mediului, a dreptului sau a sănătății);

Un nou internaționalism al stângii democratice, refondarea solidarității sociale pe baza promovării unei coerențe sporite între politica

internă și cea internațională;

Reforma pentru transparență și control parlamentar a FMI, BM, OMC;

Introducerea în Acordul General asupra Comerțului și Serviciilor a unei prevederi referitoare la exceptarea privatizării serviciilor publice;

Constituirea Consiliului de Securitate Economică și Socială, cu participarea tuturor statelor, care să înlocuiască G8, clubul țărilor cele mai bogate care adoptă hotărâri cu impact planetar;

Redistribuirea bogăției mondiale, prin anularea datoriei celor mai sărace state, inițierea ajutoarelor pentru proiecte de dezvoltare;

Introducerea impozitului asupra mondializării, pentru a finanța sarcinile comune ale umanității;

Lupta împotriva paradisurilor fiscale.

B. Moțiunea „Utopia”

Inițiatori: Franck Pupunat

Grupul: „Utopia”

Voturi obținute: 1.029 (1,05 %)

Orientare: la dreapta moțiunii Hollande

Viitorul Europei

Soluții:

Cetățenia europeană, drept de vot **al cetățenilor** pentru instituțiile europene;

Adăugarea dimensiunii sociale la Charta fundamentală a drepturilor;

Charta trebuie să aibă putere juridică, astfel încât să reprezinte un instrument-sprijin în lupta cetățeanului cu inegalitățile sociale, economice, instituționale;

Serviciu de interes general, care să evalueze domeniile în care este nevoie de serviciu public, să deosebească între activități profitabile și cele nonprofit, de interes general;

Constituirea unui fond european, care să

subvenționeze serviciul public în țările cu resurse mai reduse;

Nevoia unui model alternativ la liberalismul economic haotic; Bancă europeană subordonată Parlamentului;

Parlamentarul european să aibă aceeași legitimitate cu cel național; delimitarea circumscripțiilor regionale în fiecare stat și alegerea candidaților pe principiul listelor sistemului proporțional;

Un nou sistem internațional

Soluții:

Opțiunea pe termen lung, un guvern mondial, rezultat din votul cetățenilor;

Organizațiile internaționale, OMC, FMI, trebuie subordonate ONU;

Curtea Internațională de Justiție și Curtea Penală Internațională să dobândească putere de acțiune asupra tuturor statelor;

Consiliul Economic și Social investit cu puteri similare Consiliului de Securitate;

Raporturile economice internaționale să aibă la bază nu numai principiile și reglementările economiei de piață, ci și pe cele ale drepturilor omului;

Dezvoltarea durabilă mondială să îmbine principiile economiei de piață cu principiile redistribuirii și accesului la servicii publice generale (educație, sănătate, cultură);

Delimitarea clară între sectorul concurențial, privat și activitățile de interes public, general.

C. Moțiunea „Pentru un nou partid socialist”

Inițiatori: Arnaud Montebourg și Vincent Peillon.

Grupul: “Noului Partid Socialist”

Voturi obținute: 16.620 (16,88 %)

Orientarea: între grupul Hollande și aripa stângă

Viitorul Europei

Soluții:

Parlamentul European desemnat pe baza votului popular direct;

Transparență și control parlamentar pentru Banca europeană;

Constituția europeană trebuie să respingă tendința de transformare a învățământului, culturii și sănătății în servicii cu preponderență profitabile;

Democratizarea și apoi extinderea UE;

Internaționalizarea politicii de stânga; transformarea Partidului Socialiștilor Europeni într-un organism democratic, politizat, care să promoveze opțiunile comune ale social-democrației transnaționale;

Noul sistem al relațiilor internaționale

Soluții:

Reglementări pentru îngrădirea libertății de acțiune a concernelor multinaționale;

Diviziunea internațională a muncii și liberalizarea comerțului mondial, respectarea drepturilor omului, ale femeii și copilului;

D. Moțiunea militantă „Relansarea stângii”.

Inițiator: Marc Dolez

Grupul: militant

Voturi obținute: 4.309 (4,38 %)

Orientarea: la stânga moțiunii Hollande, dar mai îndepărtat de aripa radicală

I. Viitorul Europei

Soluții:

Delimitarea clară a atributelor de suveranitate pe care statele sunt în măsură să le transfere instituțiilor UE; se propune ca Uniunii să îi revină responsabilitățile politicii ex-

terne, de apărare, monetare, armonizare fiscală, cooperare cu alte țări; statele să se ocupe de educație, sănătate, cultură;

Relansarea PSE ca forță politică credibilă, membri partidelor social-democrate naționale să fie automat membri ai PSE;

Instituirea unei taxe asupra mișcării capitalurilor și speculației bursiere;

Convocarea unei largi reuniuni a stângii europene, care să decidă asupra strategiei de răspuns la sfidările globalizării neoliberale.

II. Un nou sistem de relații internaționale

Soluții:

Anularea datoriei țărilor sărace;

1% PIB european dedicat ajutorului pentru dezvoltare;

Recunoașterea suveranității alimentare naționale a popoarelor, ca măsură pentru a soluționa criza agro-alimentară a țărilor slab dezvoltate.

E. Moțiunea „O altă cale pentru o lume nouă”

Inițiatori: Jean-Luc Mélenchon și Henri Emanuelli

Grupul: „de angajament”

Voturi obținute: 16.070 (16,33 %)

Orientarea: aripa radicală de stânga a partidului

I. Viitorul Europei

Soluții:

Instituirea Adunării Constituante, care să decidă asupra fizionomiei instituțiilor politice ale Europei; (Franța, Germania și Belgia ca țări promotoare pentru o asemenea inițiativă);

țărilor care aderă la UE trebuie să li se propună un Tratat Social și criteriile de convergență sociale, prealabile integrării;

Redefinirea statutului NATO și nevoia unui sistem propriu de apărare europeană.

Mesajul de politică internă al celor 5 moțiuni este structurat pe marile teme ale dezbaterilor actuale din societatea franceză și reprezintă un răspuns alternativ la reformele inițiate de guvernul Rofarin, care au generat o puternică nemulțumire socială:

Relansare stângii unite, în care centrul de coagulare să fie PSF;

Prezervarea serviciilor publice ca instru-

mente ale solidarității sociale;

Descentralizarea educației, numai în contextul asigurării resurselor financiare și fără a pune în pericol scopul esențial al instituțiilor educative publice, cel al accesului și șanselor egale la educație;

Revizuirea sistemului de pensii, fără a diminua din drepturile deja dobândite;

Protecție salarială și un control sporit asupra sistemului de taxe și impozite plătite de agenții economici;

Suținerea democrației sociale, a inițiativei cetățenești.

Partidul Socialist Francez – încercarea de recâștigare a puterii

În perioada 16-18 mai 2003 a avut loc la Dijon congresul Partidului Socialist Francez, primul de după alegerile din 21 aprilie 2002, alegeri care au însemnat o înfrângere drastică a socialiștilor și un avans puternic al extremei drepte.

Mesajul transmis de PSF a fost că partidul s-a refăcut după alegerile din 2002 și că această revenire este marcată de trecerea de la opoziția critică la una care însoțește criticile cu programe alternative concrete. În decursul ultimelor opt luni membrii PSF au avut de ales între cinci moțiuni propuse de diversele grupări din cadrul partidului. Moțiunea câștigătoare a fost cea a prim-secretarului PSF, François Hollande, care, cu ocazia congresului, a fost reales în funcție. În urma votului membrilor PSF, moțiunea Hollande a devenit programul oficial al partidului. Proiectul Hollande – **apreciat aproape unanim din exterior ca un viraj spre stânga al partidului** – vizează două obiective: refacerea partidului și realizarea unui nou program politic. De asemenea, Hollande a anunțat că obiectivul PSF la următoarele alegeri este câștigarea a 30% din voturi. PSF își propune și coagularea stângii (Partidul Comunist, Mișcarea Ecologistă) în jurul său, argumentând că doar unită stânga franceză va avea șansa ca la ale-

gerile din 2007 să revină la putere.

Probleme interne

Deși, conform stipulărilor din statutul PSF, congresul trebuia să elaboreze și o sinteză a moțiunilor prezentate, la Dijon aceasta nu s-a produs, în principal din cauza opoziției autorilor moțiunilor situate pe locurile 2 și 3. Aripa stângă a partidului este reprezentată de gruparea din jurul lui Jean-Luc Mélenchon și Henri Emanuelli, cea care a propus moțiunea situată pe locul 3 (16,56% din voturi). Grupul „Lumea nouă” dorește „ruptura de trecut”, întărirea legăturilor partidului cu „strada” și straturile defavorizate ale societății și este grupul cel mai favorabil unei alianțe cu Partidului Comunist. Între aripa stângă și grupul Hollande se situează grupul „Noului Partid Socialist”, condus de Arnaud Montebourg și Vincent Peillon, care respinge atât radicalismul revoluționar al grupului lui Mélenchon și Emmanuelli, cât și socialismul birocratic al lui Hollande, militând pentru un socialism „de angajament”. Moțiunea propusă de acest grup s-a situat pe locul 2 cu 16,70% din voturile membrilor PSF. Împreună, opoziția internă la aripa Hollande se cifrează la cca. 30% și, paradoxal, ea vine tot

dinspre stânga, în condițiile în care și moțiunea Hollande este considerată de stânga.

Din punct de vedere organizatoric, congresul de la Dijon a însemnat reconfirmarea echipei lui Hollande în fruntea partidului. Echipa este compusă în majoritate din foști miniștri, cum ar fi Dominique Strauss-Kahn (fost ministru al economiei și finanțelor), Laurent Fabius (de asemenea, fost ministru al economiei și finanțelor), Jack Lang (fost ministru al culturii), Bertrand Delanoë (primarul Parisului). Gruparea cuprinde 90% dintre parlamentarii PSF.

În ceea ce privește receptarea publică a celor din echipa Hollande, dintre personalitățile considerate de către francezi cele mai capabile de a conduce PSF, Hollande are 14% opțiuni, urmat de Dominique Strauss-Kahn și Laurent Fabius (12%), Jack Lang și Bertrand Delanoë (11%). În privința șanselor la prezidențiale, clasamentul prezintă o situație inversată: primele locuri sunt ocupate în toate sondajele de Delanoë, Strauss-Kahn, Lang, Fabius și Martine Aubry, în timp ce Hollande se află în urma acestora. În aceleași clasamente, membrii celorlalte facțiuni – Henri Emmanuelli și Arnaud Montebourg – sunt devansați de cei din echipa Hollande.

Trecutul politic al membrilor echipei Hollande a fost un motiv de critică din partea unor alte facțiuni ale PSF, în special din partea lui Arnaud Montebourg, fondatorul curentului „Nouveau Parti Socialiste”. O altă critică ce i s-a adus lui Hollande a fost aceea că și-a format echipa din personalități care nu au viziuni politice asemănătoare – aceste critici au venit dinspre stânga PSF și se refereau la includerea în echipa Hollande a „social-liberalilor” Laurent Fabius și Dominique Strauss-Kahn. Analistii francezi cred că Hollande a mizat pe notorietatea acestor personalități, chiar cu riscul de a fi perceput în interiorul și în afara partidului ca neaducând

înnoirea necesară PSF. El a creat și impresia că moțiunea sa este orientată spre stânga, în timp ce multe dintre personalitățile din conducerea PSF sunt apreciate ca fiind moderate și au fost implicate în guvernul Jospin și în eșecul drastic de la alegerile din 2002.

PSF și scena politică franceză

Reorientarea spre stânga a PSF eliberează un spațiu mai mare la centru, unde activează UDF (Union pour la Démocratie Française). Este de aceea posibil ca relațiile dintre UDF și UMP (Union pour un Mouvement Populaire, de guvernământ) să se încălzească, mai ales în vederea alegerilor regionale.

Toate acestea se petrec într-un context în care estimările cu privire la potențialul de succes electoral al partidului socialist sunt rezervate. Circa 62% dintre francezi consideră că PSF nu are un program real, pragmatic pentru anii viitori. Aproape 59% nu cred în capacitatea PSF de a coaliza stânga. Iar 56% cred că și în eventualitatea în care ar reuși acest lucru, nu ar fi o forță reală care să pună probleme guvernului J.-P. Raffarin. În fine, circa 51% nu cred că PSF va reveni la putere în anii următori. Tendința se menține din februarie 2003.

În ceea ce privește părerea favorabilă / defavorabilă, Partidele Socialist, Comunist și Frontul Național înregistrează un scor negativ (PSF – 43% la 49%, PCF – 18% la 68% și FN – 12% la 78%), în timp ce UDF are 52% scor favorabil la 33% defavorabil, verzii – 52% la 40%, iar UMP 47% la 37%. Tendința opiniei publice favorabilă PSF este în scădere în ultimele două luni.

Programul politic propus de moțiunea Hollande

Moțiunea Hollande propune o radicalizare

a programului politic socialist. Principiile de la care pleacă sunt lupta împotriva mondializării, împotriva liberalismului economic bazat pe libertatea pieței, împotriva primatului mondial american. Acest program este rezumat în 20 de angajamente pe care PSF și le-a luat. Angajamentele privesc situația internă și internațională (în special construcția europeană) și se axează pe teme tradiționale ale discursului socialist. În ceea ce privește politica internă, moțiunea Hollande vizează creșterea salariilor, reducerea șomajului, ne-reformarea sistemului de pensii, accentuarea statutului laic al statului francez, combaterea discriminărilor de orice fel, abandonarea des-centralizării, susținerea serviciilor publice, menținerea anumitor sectoare în administrația statului (educația, cultura, transportul etc.).

Moțiunea Hollande și construcția europeană

În ceea ce privește Europa, acțiunea PSF vizează patru chestiuni: construirea unui partid socialist european, dezvoltarea instituțională europeană, politica socială europeană, politica externă comună și de apărare.

PSF pledează pentru construirea unui Partid Socialist european puternic, transnațional, cu conducători aleși și modalități de dezbateră comune ale problemelor. În vederea alegerilor europene din 2004, PSF propune partenerilor din Partidul Socialist European un program comun.

În privința dezvoltării instituționale, PSF militează pentru următoarele:

- generalizarea votului cu majoritate calificată în toate problemele care țin de competența Uniunii, dispărând astfel necesitatea unanimității votului;

- alegerea președintelui Comisiei din rândul majorității Parlamentului European, Comisia urmând să funcționeze după logica unui

guvern responsabil în fața parlamentului;

- reglementarea unei cetățenii europene, odată cu statuarea în Constituția europeană a unei Charte a drepturilor cetățenești.

În legătură cu politica socială comună europeană, PSF susține:

- ca ocuparea integrală a forței de muncă și coeziunea socială să fie obiective ale Comisiei;

- instaurarea coeziunii sociale printr-un Tratat social, care să instituie criteriile de convergență ce garantează drepturile sociale, un salariu minim și o armonizare a protecției sociale;

- neprivatizarea serviciilor publice - poștă, energie, transporturi, control aerian, educație, cultură, sănătate;

- dezvoltarea durabilă, care să fie stimulată prin demararea la nivel de Uniune a unor mari lucrări de interes colectiv european (căi ferate, lucrări în domeniul energiilor neconvenționale, protejarea mediului).

Cu privire la politica externă europeană, obiectivele PSF sunt următoarele:

- o politică fermă pentru Europa ca „putere”;

- reglementarea chestiunilor legate de frontierele UE, de parteneriatele cu vecinii UE de la est și sud și de cooperarea privind dezvoltarea acestora, precum și securitatea și circulația persoanelor;

- realizarea unui pact euro-mediteranean, având ca parteneri preferențiali statele maghrebiene;

- integrarea TOM DOM-urilor (teritoriile de peste mări) în politica externă europeană, ca legătură privilegiată între nord și sud;

- definirea intereselor comune de securitate, care să derive din obiectivele politice comune;

- adoptarea unei clauze de apărare colec-

tivă, a unui buget comun de apărare, care să permită stabilirea unei politici industriale comune în ceea ce privește armamentul.

În plus, PSF pledează pentru politica de avangardă („politica nucleelor”) în ceea ce privește politica externă și de apărare. În viziunea PSF, „avangarda” care ar putea să impulsioneze această politică ar fi cele șase state fondatoare ale Europei (Franța, Germania, Belgia, Luxemburg, Olanda, Italia), sau statele aflate deja în zona Euro. În orice caz, pentru Franța relația cu Germania este foarte importantă.

În contextul stângii europene, poziția ideologică a PSF este, din nou, una radicală. PSF intenționează să reprezinte esența stângii europene, în condițiile în care SPD și Partidul Laburist s-au îndreptat explicit spre politici economice de centru.

În privința instituțiilor europene, se poate observa că PSF încearcă să se raporteze la construcția europeană, prin accentul pus pe o acțiune comună a partidelor socialiste și prin structurarea unor instituții și politici comune. PSF încearcă astfel să asigure urmărirea obiectivelor tradiționale legate de protecția socială, în condițiile în care anumite competențe de politică fiscală și monetară au fost cedate Bruxelles-lului, iar coordonarea politicilor economice europene, chiar când 13 din 15 state aveau guverne de stânga, a fost imposibilă.

Deși PSF continuă să se considere un partid european, se poate observa o nuanțare a viziunilor sale în privința construcției și extinderii europene. PSF avertizează asupra pericolului de „diluare” a proiectului european, în condițiile unei extinderi prea rapide. Referirea implicită este la divergențele apărute între statele europene în perioada conflictului din Irak și temerea că admiterea statelor candidate, de orientare vădit proamericană, ar putea submina proiectul european, mai ales în ceea ce pri-

vește politica externă și de apărare.

O altă chestiune importantă este predicția PSF pentru mecanisme cu majoritate de voturi în cadrul instituțiilor UE. Această situație ar avantaja țările cu un număr mare de reprezentanți în instituțiile care funcționează pe baza reprezentării proporționale a statelor. PSF pledează deschis pentru o acțiune suprastatală în ceea ce privește PESC, deși criza irakiană a dovedit că PESC poate fi oricând blocat, în condițiile în care funcționează după principiul unanimității.

Implicații

Pentru România implicațiile sunt mai mult ipotetice și se pot materializa în cazul în care PSF revine la putere. Ele derivă din atitudinea PSF față de construcția europeană (accent pe coerență internă, bazată pe politici sociale) și din atitudinea rezervată față de admiterea de noi state în UE, mai ales în contextul în care România s-a situat explicit de partea SUA în recentul conflict irakian. Un alt punct cu potențiale implicații este faptul că politica nucleelor este o inițiativă susținută de toate forțele politice franceze, promovată de Franța, care poată să aducă ESDP în conflict cu NATO, organizație în care România este deja membră.

Implicații mai serioase pot apărea în relațiile dintre PSD și PSF din două motive:

- prin reorientarea militantă spre stânga a PSF, concomitent cu aplicarea de către PSD a unor măsuri considerate „de dreapta”, pentru a răspunde unor cerințe și criterii ale UE (privatizare, dereglementare, scăderea protecției sociale pentru anumite categorii);
- datorită susținerii pe care România a acordat-o SUA în criza irakiană.